

پاسخ به برخی شبهات و پرسش‌ها در رابطه با دی او آی

بعد از اینکه سیناوب موفق شد نمایندگی رسمی موسسه mEDRA برای صدور شناسه DOI در ایران را کسب کند، افراد و شرکت‌های مختلف واکنش‌های متفاوتی را به نمایش گذاشتند. در حالی که بسیاری از موسسات، دانشگاه‌ها و انجمن‌های علمی این اقدام سیناوب را مورد تقدیر قرار دادند، برخی شرکتها که خود تا قبل از آن دی او آی را به چند برابر قیمت به فروش رسانده و این شناسه را در یک دوره یک ماه با استفاده از پیش شماره یک شرکت چینی صادر می‌کردند تلاش و همت خود را بر این گذاشتند تا این کار را کم ارزش وانمود کرده و این شبهه را ایجاد کردند که اساساً DOI موسسه مدرا هیچ ارزش خاصی ندارد.

آیا واقعا بین دی او آی کراس رف و مدرا تفاوتی آشکار وجود دارد؟ آیا یکی دارای ارزش بیشتر و دیگری کاملاً بی ارزش است؟ آیا به صرف اینکه موسسه کراس رف خدمات بیشتری را ارائه می‌دهد، پس دی او آی این موسسه دارای ارزش بیشتر و دی او آی مدرا هم ارزش کمتری دارد؟ طرح این مسأله که پیش شماره دی او آی هیچ کارایی خاصی ندارد و ضرورتی نیست که دانشگاهها و موسسات پیش شماره اختصاصی داشته باشند نیز از همین نوع مطالب بود.

هر چند سیناوب در شأن خود نمی‌داند که به هر فرد یا موسسه‌ای که مطالبی را مطرح می‌کند پاسخ دهد، لیکن با توجه به درخواست بسیاری از نشریات برای مشخص شدن پاسخ سوالات و ابهاماتی که طی این مدت مطرح شده است، موارد زیر را به اطلاع می‌رساند:

۱- آیا تفاوتی بین شناسه دی او آی mEDRA و CrossRef است؟

هیچ تفاوتی بین شناسه دی او آی که موسسات مختلف ارائه می‌دهند وجود ندارد. تمامی شناسه‌های دی او آی که به صورت رسمی توسط هر یک از نمایندگان و آژانس‌های صدور دی او آی صادر می‌شود دارای ارزش و اعتبار یکسانی است. البته توضیح این نکته ضروری است که برخی از این موسسات مانند کراس رف علاوه بر دی او آی، خدمات دیگری نیز ارائه می‌دهند که از جمله می‌توان به خدمات کراس چک یا مشابه یاب متون اشاره کرد.

بنابراین، شناسه دی او آی ارزش و کارایی خاص خود را دارد و از این جهت هیچ تفاوتی بین دی او آی موسسه مدرا با کراس رف نیست. بر همین اساس، تعبیر دی او آی خوب و بد به هیچ وجه درست نیست. تمامی شناسه‌های معتبر دی او آی از طریق سایت بنیاد بین‌المللی دی او آی به آدرس <https://dx.doi.org> قابل مشاهده است. از این رو، اینکه هر کدام از موسسات زیر مجموعه این بنیاد تا کنون چند دی او آی صادر کرده‌اند نیز تفاوت و تمایز مشخصی را ایجاد نمی‌کند. در جهان در مجموع ۱۰ موسسه به عنوان آژانس‌های اصلی برای صدور شناسه دی او آی وجود دارد که هر کدام در حوزه خاصی تخصص داشته و به محتواهای مشخصی دی او آی ارائه

می‌دهند. برای مشاهده فهرست آژانس‌های صادر کننده دی او آی به این آدرس مراجعه کنید:
http://www.doi.org/registration_agencies.html

۲- سیناوب برای دریافت نمایندگی ابتدا با موسسه کراس رف مذاکرات و مکاتباتی را انجام داد. لیکن به دلیل تحریم‌های دولت آمریکا این موسسه اعلام کرد که امکان برقراری ارتباط با ایران در این زمینه را ندارد. بنابراین، موسساتی که هم اکنون ادعا می‌کنند دی او آی کراس رف به نشریات ارائه می‌دهند، تحت هیچ شرایطی این امکان را ندارند تا برای دانشگاهها، موسسات و نشریات ایرانی پیش شماره اختصاصی از کراس رف ارائه دهند و چنانچه در هر مرحله‌ای کراس رف متوجه این موضوع شد، این امکان وجود دارد تا مانع انجام این کار شده و دی او آی‌های صادر شده نیز غیر فعال شود. بنابراین، سیناوب توسعه می‌کند تا دانشگاهها و موسسات آموزش عالی و نشریات کشور، درخواست این شناسه را از مسیرهای درست و قانونی انجام دهند.

۳- پیش شماره اختصاصی DOI

شش شماره اول دی او آی کد اختصاصی ناشر است. به تمامی دانشگاهها و موسسات پژوهشی توصیه می‌شود که دی او آی را از موسساتی خریداری کنند که امکان اختصاص پیش شماره ویژه آن موسسات را دارد. کراس رف که بیشترین تعداد ناشران را تحت پوشش خود دارد، تحت هیچ شرایطی یک پیش شماره را به دو ناشر اختصاص نداده است. هر ناشر یک پیش شماره اختصاصی دارد. اما نشریات انجمن‌های علمی و افراد می‌توانند از پیش شماره اختصاصی سیناوب استفاده کنند. دانشگاهها و موسسات پژوهشی و مراکز آموزش عالی نیز در صورت درخواست می‌توانند از پیش شماره سیناوب استفاده کنند و هیچ اجباری مبنی بر خرید پیش شماره اختصاصی نیست.

۴- همسان پنداری DOI با موسسه کراس رف نیز درست نیست. هر چند که موسسه کراس رف از اولین موسسات صدور شناسه دی او آی برای کتابها و مقالات علمی بوده است.

۵- طرح این مسأله که صرفاً دی او آی موسسه کراس رف نقش مهمی در استاندارد سازی و ارتقای نشریات علمی دارد و دی او آی سایر موسسات این نقش را ندارد نیز بیانگر این واقعیت است که اساساً افرادی که این مسائل را مطرح می‌کنند شناخت کافی نسبت به این موضوع ندارند. با ثبت شناسه دی او آی برای هر موسسه علمی که در زمینه رتبه بندی نشریات فعالیت می‌کند مانند موسسه تامسون رویترز، اسکوپوس یا آی اس سی این امکان فراهم می‌شود که بسادگی تعداد ارجاعات و استنادها به یک مقاله را مورد بررسی و شمارش قرار دهد. به عبارت دیگر، مقالاتی که دارای شناسه دی او آی باشند، امکان شمارش تعداد استنادها را بسادگی فراهم می‌کنند. بر اساس اطلاعات موجود، موسسه کراس رف هیچ گزارشی مبنی بر ضریب تأثیر نشریات منتشر نمی‌کند و این کار بیشتر توسط موسسه تامسون رویترز و برخی موسسات دیگر انجام می‌شود.

۶- مهمترین خدمات کراس رف علاوه بر صدور شناسه دی او آی، کراس چک است. کراس چک Cross Check یا Similarity Check از مهمترین خدمات موسسه کراس رف است. اما متأسفانه این خدمات بنا به دلایل مختلف از جمله ممنوعیت برقراری ارتباط با موسسات ایرانی به نشریات و دانشگاههای ایرانی ارائه نمی‌شود.

۷- سیناوب هم اکنون در حال مذاکره با کراس رف است و تلاش دارد تا این خدمات را به نشریات و دانشگاهیان ارائه دهد. تا این موضوع به نتیجه رسد، سیناوب این امکان را فراهم کرده است تا از طریق برخی موسسات همکار، این خدمات را ارائه دهد. سیناوب به دانشگاهها و موسساتی که درخواست خدمات کراس چک دارند، تحت شرایط خاصی نام کاربری و رمز عبور اختصاصی ارائه می‌دهد.

۸- سیناوب دی او آی را به مقالات در حال انتشار و آماده انتشار ارائه می‌کند. سیناوب همچنین دی او آی را در کمترین زمان ممکن و در برخی موارد در کمتر از یکی دو ساعت صادر کرده و به صورت خودکار در سامانه نشریات که از سیناوب استفاده می‌کنند، ثبت می‌کند.

۹- سیناوب از تمامی دانشگاهها، موسسات آموزش عالی و مراکز پژوهشی درخواست می‌کند تا خدماتی که سیناوب به نشریات ارائه می‌کند را با دیگر شرکتها مقایسه کرده و در صورتی که پیشنهاد خاصی برای ارتقای خدمات و سامانه‌های سیناوب دارند به اطلاع سیناوب برسانند.

۱۰- سیناوب تلاش دارد تا خدمات خود را با کمترین هزینه ممکن در اختیار نشریات علمی کشور قرار دهد. در همین راستا این امکان را فراهم کرده است تا سامانه‌های سیناوب را به صورت آزمایشی در اختیار نشریات علمی که تا کنون از سیناوب استفاده نکرده‌اند قرار دهد تا با مقایسه با دیگر سیستمها به درستی امکان تصمیم‌گیری و انتخاب سیستم مناسب را داشته باشند.